

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: OpenGLAM, czyli otwartość w instytucjach kultury : wybrane problemy

Author: Elżbieta Sroka

Citation style: Sroka Elżbieta. (2015). OpenGLAM, czyli otwartość w instytucjach kultury : wybrane problemy. "Nowa Biblioteka" Nr 3 (2015), s. 125-142.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Elżbieta Sroka

Zakład Zarządzania Informacją
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: ElzbietaSroka@interia.pl

**OPENGLAM, CZYLI OTWARTOŚĆ W INSTYTUCJACH KULTURY.
WYBRANE PROBLEMY**

ABSTRAKT:

Celem artykułu jest opisanie zjawiska OpenGLAM. W artykule przedstawiono jego wybrane aspekty, m.in. definicję OpenGLAM, korzyści i obawy ze stosowania otwartości dla instytucji kultury i społeczeństwa, inicjatywy GLAM-Wiki, a także inicjatywy OpenGLAM w Polsce.

SŁOWA KLUCZOWE:

Cyfryzacja. GLAM. Kultura. OpenGLAM. Otwartość.

Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest charakterystyka zjawiska OpenGLAM. W tym celu dokonano opisu takich zagadnień, jak: definicja OpenGLAM, zasad otwartych instytucji, korzyści i obaw ze stosowania otwartości w instytucjach kultury w różnych aspektach. Następnie dokonano opisu inicjatyw GLAM-Wiki i wybranych inicjatyw OpenGLAM w Polsce.

OpenGLAM to dosyć nowe zjawisko, mimo to staje się coraz bardziej powszechne w zagranicznych jednostkach kultury, ale i w Polsce zauważa się inicjatywy jemu sprzyjające. Czym jest OpenGLAM? Jak się go definiuje? Jak przedstawia się rozwój OpenGLAM w Polsce? W artykule podjęto próbę udzielenia odpowiedzi na postawione pytania.

Termin OpenGLAM funkcjonuje od niespełna sześciu lat [38, s. 1]. Samo słowo GLAM jest akronimem anglojęzycznych odpowiedników nazw instytucji kultury, tj: galerie, biblioteki, archiwa, muzea (*Galleries, Libraries, Archives and Museums*). Słowo GLAM to także skrót angielskiego słowa *glamour*, znaczącego powab, urok [38, s. 1]. Pojęcie OpenGLAM odnosi się także do idei obejmującej działania instytucji kultury, gromadzących i udostępniających dobra kultury oraz dziedzictwa narodowego na zasadzie otwartości, połączonej z cyfryzacją zasobów.

OpenGLAM może być też rozumiany jako inicjatywa koordynowana przez *Open Knowledge Foundation*¹, która polega na „budowaniu” otwartej i globalnej kultury, dostępnej dla każdego. Fundacja pomaga instytucjom kultury (tj. muzeom, galeriom, bibliotekom, archiwom) w udostępnianiu ich zasobów poprzez wspieranie otwartej sieci zasobów kultury [19].

Otwarte zasoby GLAM są dostępne dzięki wybranej, tzw. otwartej licencji, nieograniczającej sposobu ponownego wykorzystania zasobów². Jedną z zasad³ otwartych instytucji kultury (OpenGLAM) jest używanie odpowiednich narzędzi prawnych, takich jak oświadczenie Creative Commons Zero, w celu udostępniania w domenie publicznej cyfrowych informacji o utworach (tzw. metadanych)⁴. Ponadto wśród nich wyróżnia się następujące zasady, mówiące o tym, że [37]:

- w domenie publicznej powinno utrzymywać się cyfrowe wersje utworów, których autorskie prawa majątkowe już wygasły, nie wprowadzać dla nich nowych ograniczeń prawnych;
- w wypadku publikowania danych należy określić za pomocą oświadczenia jednoznaczego i wyraźnego – oczekiwania lub wymagania odnoszące się do ponownego użytkowania opisów, całej kolekcji danych i jej podzbiorów;
- do publikowania danych należy używać otwartych formatów, które są przystosowane do przetwarzania automatycznego;

¹ Open Knowledge Foundation to organizacja non-profit, która promuje otwartą wiedzę, w tym otwarte treści, otwarte dane. Jej zadaniem jest także organizacja wydarzeń, np. OkCon; projektów, np. Open Economics). Założona w 2004 r. w Cambridge [13].

² Otwartość zasobów jest rozumiana jako ich publiczna dostępność w Internecie, pozwalająca użytkownikowi na: „pobieranie, kopiowanie i ponowne wykorzystanie w dowolnym celu, bez ograniczeń finansowych, prawnych lub technicznych poza tymi nieodłącznie związanymi z uzyskaniem dostępu do samego Internetu” [11].

³ Zasady Otwartych Instytucji Kultury są podane w tekście opracowanym przez *Open Knowledge Foundation i Open GLAM Working Group*, dostępnym pod adresem (oryginalna anglojęzyczna wersja): <http://openglam.org/principles/>. Tłumaczenie na język polski: [37].

⁴ Pierwsza zasada otwartych instytucji kultury [37].

- należy umożliwić zaangażowanym użytkownikom udział w wykorzystywaniu publikacji poprzez narzędzia Internetu (np. możliwość ponownego wykorzystania, budowania, poprawiania, udostępnionych publikacji).

Korzyści i obawy ze stosowania otwartości w instytucjach kultury

Instytucje kultury, takie jak: biblioteki, archiwa i muzea mają za zadanie gromadzić, przechowywać i promować swoje zasoby. Należy podkreślić, że „jako społeczeństwo chcemy chronić, wzbogacać i przekazać przyszłym pokoleniom” [24, s. 8]. Ta misja nabrała innego znaczenia w związku z nowymi technologiami, które sprawiają, że kultura jest rozpowszechniania użytkownikowi za pomocą plików, z których może on korzystać [24, s. 8]. Model otwartości zasobów jest związany ze sposobem zmiany myślenia o misji i funkcjonowaniu współczesnych instytucji kultury i dziedzictwa. Znaczącą rolę odgrywają kwestie związane z dostępnością i możliwością korzystania przez użytkownika z zasobów [1, s. 13]. W Raporcie podkreśla się, że efektywność realizowania społecznej misji jest możliwa dzięki udostępnianiu cyfrowych zasobów dziedzictwa w sposób otwarty za pomocą możliwych technologii [1, s. 11]. Kolekcje cyfrowe oraz wiedza o nich powinny być rozpowszechniane i upowszechniane będąc ważnym elementem misji publicznych jednostek sektora GLAM [1, s. 10]. Misja ta zmienia się poprzez „przesuwanie akcentu z koncertowania się na kolekcji ku budowaniu relacji z odbiorcami” [1, s. 10]. Instytucje kultury powinny pozwalać dotychczas użytkownikowi biernemu podejmować zaangażowanie, np. poprzez udostępnianie zbiorów online i ich rozpowszechnianie, np. poprzez portale społecznościowe [24, s. 8].

W otwartych instytucjach kultury podjęto próby projektów crowd-sourcingowych, które polegają na tym, że instytucja proponuje dowolnej grupie wolontariuszy wykonanie zadania, które mogliby realizować także pracownicy instytucji. Przykładem w polskim społeczeństwie może być współpraca ze społecznością Wikipedystów poprzez dodawanie zdjęć lub artykułów w Wikipedii⁵, czy też projekt Centrum Cyfrowego: *Polska – Otwarte Zabytki* [15]. Dzięki temu instytucje kultury umożliwiają swoim użytkownikom przyczynianie się do zachowania i rozpowszechniania dziedzictwa kulturowego [1, s. 9].

By móc wdrażać instytucję w nowy model działania ważne są także szkolenia kadry, podnoszenie ich kwalifikacji w zakresie kompetencji dotyczących m.in. znajomości prawa autorskiego, „rozumienia sposobów użycia treści w środowisku cyfrowym – w zmieniającym się kontekście działań instytucji kultury” [1, s. 13]. Analiza Raportu prowadzi do wniosku, że „istnieje duże zapotrzebowanie na doradztwo i wiedzę w zakresie

⁵ Na temat Projektów GLAM-Wiki będzie można przeczytać w dalszej części tekstu artykułu.

wdrażania bardziej otwartego modelu instytucji kultury” [1, s. 13]. Takimi szkoleniami, a także współpracą z instytucjami GLAM zajmuje się Zespół Centrum Cyfrowego: Polska. Zauważono, że „świadomość potrzeby publikowania w sieci zdigitalizowanych zasobów idzie w parze z poczuciem braku wytycznych dotyczących zarówno sposobów udostępniania, jak i wskazujących dobre praktyki w tym zakresie jako obowiązujące dla instytucji otrzymujących wsparcie ze środków publicznych” [1, s. 13]. Sprawy te dotyczą głównie instytucji sektora GLAM, które są właściwe w sprawach opieki nad zasobami dziedzictwa. Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów udostępnił niedawno broszurę dotyczącą prawnych aspektów digitalizacji i udostępniania zbiorów [1], która może stanowić pomoc w uporządkowaniu wielu zagadnień związanych z tym obszarem prac w instytucjach kultury [1, s. 13].

Należy wspomnieć, że zasoby dziedzictwa są tzw. dobrem wspólnym społeczeństwa, które pozwalają na wyrównanie szans edukacyjnych, uczestnictwa w kulturze; mogą one również powodować większe zaangażowanie obywateli w życie publiczne oraz stanowić podstawę tworzenia nowych produktów przy użyciu współczesnych technologii [24, s. 12]. Zdaniem Marete Sanderhoff „dziedzictwo kulturowe należy do wszystkich. Zostało stworzone przez – i dla – wszystkich ludzi” [1, s. 10]. Dzięki rozwojowi technologii dobra wspólne mogą przybrać formę cyfrową, a ta pozwala na to by dzielić się nimi i przetwarzać je. Zatem przez to, że są otwarte i łatwe do udostępniania stają się wspólną własnością. Dzięki cyfryzacji dziedzictwa kulturowego poszerza się grupa odbiorców, którzy nie tylko fizycznie mogą odwiedzać instytucje sektora GLAM, ale także mają dostęp do Internetu. Sprawił on, że blokady ekonomiczne dla potencjalnego odbiorcy znikają. Dlatego udostępnianie zasobów cyfrowych powinno być darmowe, a każdy z użytkowników powinien móc skorzystać z zasobów bez żadnych ograniczeń prawnych. Ponowne wykorzystanie tych zasobów i „twórcze przetwarzanie jest ogromne” [1, s. 11]. Użytkownik oczekuje, że będzie mógł korzystać z dobra wspólnego według swoich potrzeb i zgodnie z literą prawa. W związku z tym instytucje GLAM powinny umiejętnie posługiwać się nowymi technologiami, ale i precyzyjnie określać możliwość powtórnego wykorzystania zasobu dziedzictwa. Jednym z kluczowych wyzwań społecznych według Europejskiej Agendy Cyfrowej jest digitalizacja oraz szerokie udostępnianie zasobów dziedzictwa, które są rozwiązywane poprzez użycie potencjału cyfrowego. Dodatkowo „dostępność i możliwość wykorzystania zasobów dziedzictwa jest wskazywana jako istotny kierunek europejskiej polityki kulturowej w raporcie *The New Renaissance*” [1, s. 11]. Ponadto według NMC Horizon Report podkreśla się, że społeczną odpowiedzialnością i oznaką światowej klasy instytucji jest budowa i udostępnianie darmowych zasobów kultury i edukacji [1, s. 11]. To, że dzielenie się dziedzictwem w postaci cyfro-

wej stanowi naturalną kolej rzeczy w przypadku instytucji sektora GLAM potwierdza wypowiedź Jamesa Cuno⁶, który na pytanie o otwarte zasoby odpowiedział: „Getty został założony w przeświadczeniu, że rozumienie sztuki czyni świat lepszym miejscem, a dzielenie się naszymi cyfrowymi zasobami jest naturalną realizacją tego przekonania” [1, s. 11].

Stały przyrost treści i zasobów dziedzictwa kulturowego nastąpił dzięki procesowi digitalizacji oraz produkcji nowych treści z nim powiązanych, co wskazuje na siłę ich oddziaływania. Dzięki otwartości nabiera znaczenia przyrost treści cyfrowych zasobów dziedzictwa kulturowego, które są możliwe do udostępniania i dalszego wykorzystania. Zostało to zauważone przez wiele instytucji kultury, ale i przez ustawodawców w propozycjach legislacyjnych na poziomie europejskim. [1, s. 8]. Kultura, która nie jest już postrzegana jako „ciężar” dla budżetu państwa, stała się szansą zmian społecznych i gospodarczych [24, s. 9]. Są one dostrzegane przez Unię Europejską⁷ poprzez wsparcie na rzecz działań związanych z ochroną i cyfryzacją dziedzictwa kultury Europy [24, s. 9]. Proces digitalizacji zasobów instytucji kultury jest widoczny w dyrektywach i rozporządzeniach, m.in. powstaniu nowych ustaw i dyrektyw związanych z ponownym wykorzystaniem informacji z sektora publicznego, np. Dyrektywy 2003/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego⁸. Ustanawia ona zestaw reguł dotyczących ponownego wykorzystania dokumentów będących w posiadaniu organów sektora publicznego. Odzwierciedleniem wspomnianych tendencji w prawie krajowym jest projekt ustawy o ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego, z uwzględnieniem sektora dziedzictwa [1, s. 12].

Biorąc pod uwagę, że proces digitalizacji służy głównie udostępnianiu dziedzictwa kultury, to wszelka odpowiedzialność spoczywa na sektorze publicznym. Jest to związane ze środkami finansowymi. W Polsce digitalizacja opłacana jest w większości z dotacji pochodzących z programów rządowych i unijnych [24, s. 19].

W Polsce podkreśla się udział Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w cyfryzacji dziedzictwa kultury, które od 2007 r. podjęło działalność związaną z finansowaniem digitalizacji zasobów kultury⁹. W 2011 r. zwiększono budżet na ten cel, dzięki priorytetowi “Digitalizacja” w ramach WPR Kultura+ [25, s. 35]. Dzięki temu wsparciu finan-

⁶ Dyrektor i prezes zarządzający Paul Getty Trust [1, s. 11]. Paul Getty Trust to największa na świecie organizacja kulturalna i dobroczynna dedykowana sztuce wizualnej.

⁷ Artykuł nie ma za zadanie pogłębiać kwestii programów unijnych i ministerialnych, dlatego są tylko wspomniane, a nie poszerzane w artykule.

⁸ Z późniejszymi zmianami z 2013 r. [5].

⁹ Z: Ramka 2. *Case study: digitalizacja i udostępnianie zasobów kultury* [25].

sowemu udało się rozpocząć szereg projektów związanych z procesem digitalizacji zasobów polskich instytucji kultury. Od 2009 r. istnieją centra kompetencji digitalizacji zbiorów¹⁰. Dzięki temu powstały platformy udostępniające zasoby. Widoczne jest to w posiadaniu zestandaryzowanych sposobów udostępniania zasobów oraz rozbudowie infrastruktury udostępniania zbiorów w postaci serwisów, m.in. takich jak: Biblioteka Narodowa POLONA [17], Federacja Bibliotek Cyfrowych [7], Ninatka [27] czy Szukaj w archiwach [29 ; 25, s. 35]. Ponadto zasoby te sprzyjają rozwijaniu wspomnianych już projektów crowdsourcingowych, działalności związanej z użytkowaniem zasobów i danych publicznych. Wśród inicjatyw, które przyczyniły się do ich rozwoju można wymienić, m.in. wspomniany już powyżej Wieloletni Program Rządowy Kultura + (2011-2015). Jego główny cel to „poprawa dostępu do kultury oraz zwiększenie uczestnictwa w kulturze w społecznościach lokalnych” [1, s. 12]. Pośród celów operacyjnych wymieniono m.in. organizację sieci pracowni digitalizacyjnych w Centrach Kompetencji i innych dużych ośrodkach, organizację repozytoriów cyfrowych, udostępnianie zbiorów w postaci cyfrowych muzeów, bibliotek, archiwów i wortalu audiowizualnych, a także wzrost dostępności zbiorów polskich instytucji kultury. Kolejny Program Operacyjny to Polska Cyfrowa 2014-2020, który skupia się na udostępnianiu zasobów, a jako cel stanowi „wykorzystanie potencjału cyfrowego do poprawy jakości życia” [1, s. 12]. Wśród celów szczegółowych znajduje się m.in. możliwość zwiększenia przetwarzania informacji sektora publicznego.

Wśród obaw w instytucjach GLAM może się pojawiać niepokój związany z utratą kontroli nad cyfrowymi zbiorami [38, s. 3]. Sceptycznie też mogą być traktowane działania crowdsourcingowe [1, s. 16]. Zdaniem badaczy lęk względem działań crowdsourcingowych może wynikać z tego, że mogą one być bardziej wymagające pod względem zmian w relacji instytucji z odbiorcami, a także związanym z tym większym zaufaniem i zmianą postaw w kadrach kultury [1, s. 17]. Według badań przeprowadzonych przez Centrum Cyfrowe: Polska można także stwierdzić, że strach przed otwartością wynika m.in. z braku potrzeby zmiany, wykonywania działań ku otwartości, z niewiedzy¹¹. Powyższe lęki wynikają także z poczucia własności w myśl zasady „moje nie dam” [1, s. 72]. Wśród trudności wymienia się ponadto zaprzeczenie misji instytucji, którą pojmuje się jako opiekę „nad kolekcją i stanie na straży dóbr kultury” [1, s. 73]; może to iść w parze z niechęcią do zmian, czy też „lękiem przez

¹⁰ Centra kompetencji istnieją w: Bibliotece Narodowej, Narodowym Instytucie Dziedzictwa, Narodowym Instytucie Audiowizualnym oraz Narodowym Archiwum Cyfrowym, od 2013 r. również Narodowy Instytut Muzealnictwa i Dziedzictwa [25, s. 36].

¹¹ Przykładowo różne definicje OpenGLAM [1, s. 28-30].

komercyjnym wykorzystaniem zdigitalizowanych zasobów” [1, s. 73]. W końcu nie można wykluczyć obawy przed brakiem funduszy na zeskanowanie kopii dokumentów oraz przed mniejszą liczbą odwiedzin w tradycyjnych instytucjach, jak i naruszeniem praw autorskich [38, s. 3].

W Raporcie [25] wymienia się również liczne wyzwania dla kadr ośrodków, w przełamywaniu barier i przeszkód przetwarzania informacji publicznej w kontekście zasobów sektora GLAM:

- prawnych: problem z dziełami, których sytuacja jest niejasna, związane z tym koszty i czas poświęcany na wyjaśnienie statusu prawnego dzieł; brak jednoznacznej legislacji dotyczącej dzieł osieroconych;
- organizacyjnych, m.in.: w niektórych jednostkach brak doświadczonej i wykwalifikowanej kadry; brak systemowego finansowania, monopol firm dostarczających sprzęt;
- związanych ze świadomością kadr, m.in.: niska znajomość obszaru prawa autorskiego, niska świadomość wagi potencjału dziedzictwa; obawy przed niewłaściwym wykorzystaniem;
- natury finansowej: wzrost kosztów utrzymania cyfrowych zbiorów, brak finansów na szeroką promocję dostępnych zasobów;
- związanych z jakością digitalizowanych materiałów: „brak standaryzacji, brak wypracowanych metod kontroli jakości wytwarzanych danych (także metadanych), brak opracowanych materiałów, które ułatwiłyby ich przeszukiwanie (system tagów i słów kluczowych, rozbudowane metadane), programy wspierające digitalizację nie uwzględniają wyzwań związanych z udostępnianiem” [25, s. 36].

Powyżej wskazane czynniki mogą zniechęcać przedstawicieli instytucji GLAM do wprowadzania otwartości w ich placówkach. Jednakże zarówno w literaturze, jak i w praktyce pojawiają się coraz liczniejsze rozwiązania dotyczące wyeliminowania powyższych niebezpieczeństw, choćby poszerzająca się literatura na temat tzw. wolnych licencji Creative Commons (CC). Ponadto zarówno pojawiające się lęki, obawy, jak i wyzwania mogą zostać wyparte przez perspektywę szans i korzyści związanych z otwartością w instytucjach GLAM, wśród których można wymienić [1, s. 74-77]:

- poczucie satysfakcji uczestniczenia w postępowej i nowoczesnej idei;
- łatwość, szybkość i możliwość korzystania z zasobów cyfrowych dzięki licencjom Creative Commons;
- „reguły udostępniania treści i materiałów na otwartych licencjach pomyślane są w taki sposób, by zwiększać ich zasób” [1, s. 75]. Jeśli ktoś skorzysta z pracy na tej licencji i wykorzysta ją do swej twórczej pracy, to tak samo powinien udostępnić ją na tych licencjach. Dzięki temu zasób poszerza się;

- lepszą widoczność i wyszukiwalność w sieci, dzięki temu np. możemy popularyzować zarówno naukę zwiększając np. cytowalność publikacji, spopularyzować pracę, ale i zasoby dziedzictwa kultury, które mogą dotrzeć do odbiorcy;
- zasięg dotarcia informacji o zasobach cyfrowych instytucji GLAM do szerokiego grona odbiorców, którzy niekoniecznie mogą fizycznie odwiedzić instytucje kultury, ale mogą wirtualnie uczestniczyć w życiu, wydarzeniach tej jednostki;
- materiały są udostępniane w sposób bezpłatny a co za tym idzie, użytkownik nie ma bariery ekonomicznej; niektórzy mogą upatrywać w bezpłatności zagrożenia, np. poprzez obawę, że materiał zostanie niewłaściwie wykorzystany i ktoś będzie czerpał profity finansowe. W raporcie określa się to użyciem związku frazeologicznego: „pies ogrodnika” [1, s. 76]. Istnieje możliwość pozyskiwania dochodów w ramach otwartości, mimo że takie rozwiązania nie są z nią kojarzone, zatem sposobem „zabezpieczenia się” w przypadku osób, które nie są przekonane do licencji CC i ich zróżnicowanych poziomów, jest według nich najlepsze. Jednym stuprocentowo pewnym sposobem zabezpieczenia się jest „schowanie” posiadanych dóbr” [1, s. 76]. Czy na pewno? Tłumaczy się, że bezpłatność daje niesamowitą możliwość promocji i inkluzywność. Obie te zalety mogą posłużyć zdobyciu szerszego grona publiczności, która może stać się częstszym gościem danej instytucji kultury (realnie lub wirtualnie). Należy także dodać, że bariera ekonomiczna wciąż pozostaje ważną przeszkodą dla Polaków, zatem „trudno też za sprzeczne z interesem instytucji kultury uznać ułatwianie dostępu do zbiorów” [1, s. 76];
- powód do dumy, chwalenia się, szukania sojuszników: coraz więcej instytucji zaczyna rozumieć, że ważne jest by instytucja kultury potrafiła zaprezentować zbiory, które posiada, a zatem korzyścią z otwierania się może być potencjał promocyjny. Może on dotyczyć obecnych użytkowników, przyszłych, ale i innych instytucji oraz organizacji, z którymi można podjąć współpracę. Treści mogą być udostępniane, np. na portalach społecznościach [1, s. 76-77].

Ponadto można również wymieć takie korzyści, jak: wzrost świadomości społeczeństwa dotyczącej posiadanych zbiorów, a także szersze ich poznawanie za pośrednictwem portali, które je udostępniają. Otwartość zasobów niesie także korzyści dla społeczeństwa, związane z rozwojem nauki, dzięki tworzeniu możliwości dzielenia się badaniami, innowacjami, pomysłami. Jako społeczne korzyści wymienia się m.in.:

- wzrost liczby udostępnianych zasobów w otwartej licencji, co jest szczególnie ważne w nauczaniu, pozwala na wielokrotne wykorzystanie udostępnionych materiałów w postaci pokazów dla uczniów;

- pomoc obywatelom na całym świecie w korzystaniu z udostępnianych materiałów i danych, co powoduje lepsze zrozumienie dziedzictwa kulturowego danego kraju oraz może stać się materiałem inspirującym do stworzenia nowych dzieł sztuki [19].

Potwierdzeniem powyższych zalet i korzyści może być opis dotyczący wypowiedzi Lecha Duliana, który jest specjalistą IT w jednym z przedsięwzięć instytucji GLAM: Małopolskiego Instytutu Kultury, który uważa, że ważnym wyzwaniem „jest zebrać i udostępnić treści w taki sposób, aby były łatwo, szybko i intuicyjnie dostępne dla użytkownika, tak, aby mógł on tworzyć własne kolekcje, zestawiać treści w sobie dogodnym porządku. Ten aspekt społeczny to konieczny i oczywisty kierunek przemian” [4]. Ponadto ważne jest spełnienie potrzeb i kompetencji odbiorcy, m.in. tworzenie blogów na temat muzealnictwa, digitalizacji czy też udostępnianie treści na licencji CC BY na zewnętrznej platformie slideshare [4].

Po określeniu korzyści, szans, obaw należy przejść do zaprezentowania inicjatyw podejmowanych przez jednostki w Polsce, jak GLAM-Wiki oraz innych wybranych inicjatyw.

GLAM-Wiki

Wikipedia to największa na świecie encyklopedia, która działa na zasadzie otwartej treści i tym samym wpisuje się w działania OpenGLAM. Posiada kilka wersji językowych. Wikipedia jest naturalnym partnerem instytucji sektora GLAM, dzięki takim projektom, jak GLAM-Wiki oraz siostrzanym inicjatywom: WikimediaCommons¹² (biblioteki plików graficznych, fotografii, filmów, nagrań audio), Wikidata¹³, Wikicytaty¹⁴, Wikizródła¹⁵. Pierwszy projekt ma za zadanie ułatwić tym instytucjom „działanie się ich zasobami z odbiorcami na całym świecie poprzez współpracę z doświadczonymi edytorami Wikipedii” [38, s. 7]. Taka forma współpra-

¹² „W układzie partnerskim instytucja przekazuje Wikimedia Commons elektroniczną wersję swoich zasobów, które albo są w domenie publicznej, albo zostały udostępnione na zasadzie otwartej licencji (np. CC-BY-SA). Wszystkie materiały są opisane oraz zindeksowane w Commons i posiadają odnośniki do instytucji, z której pochodzą” [38].

¹³ W języku polskim Wikidane, czyli projekt internetowy, którego głównym zadaniem jest tworzenie „stworzenie wolnej, otwartej, wielojęzycznej bazy różnorodnych danych. Głównym zastosowaniem tej bazy danych jest używanie jej w projektach Wikimedia Foundation, przede wszystkim w Wikipedii” [31]. Dane są udostępniane na wybranych licencjach Creative Commons: Creative Commons CC0 1.0 Universal (CC0 1.0) Public Domain Dedication, a pozostała treść na licencji Creative-Commons-Attribution/Share-Alike (CC BY-SA 3.0) [32].

¹⁴ To projekt internetowy, w którym gromadzi się cytaty, sentencje i maksymy. Każdy może się przyłączyć do projektu i dodawać cytaty. Są one udostępniane na zasadach licencji CC-BY-SA-3.0 oraz GFDL [31].

¹⁵ Repozytorium tekstów źródłowych z Domeny Publicznej.

cy stwarza możliwość rozpowszechniania ich zasobów na szeroką skalę, obejmując ogromną liczbę nowych odbiorców. GLAM-Wiki realizuje własne cele poprzez projekty i inicjatywy. W projektach biorą udział także instytucje publiczne [35]. Na stronie WWW projektu GLAM-Wiki udostępniane są informacje dotyczące współpracy z instytucjami kultury, a także wskazówki dla wikipedystów/wikimedian. Współpraca z wikipedystami jest podejmowana przez wiele ośrodków zagranicznych (np. British Museum, Pałac w Wersalu, Smithsonian Institution), ale też przez instytucje z Polski (np. Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zachętę – Narodową Galerię Sztuki) [35]. Ośrodki te wyrażają zgodę na to, by użytkownicy-wikipedyści mogli stworzyć wyczerpujące materiały na temat zasobów muzeów, archiwów czy też galerii.

Ponadto GLAM-Wiki posiada czytelnie ważnych publikacji związanych z tematyką i hieperłącza do informacji na temat domeny publicznej.

W Polsce instytucją, która działa w kierunku rozwoju Wikipedii i jej siostrzanych projektów jest Stowarzyszenie Wikimedia Polska¹⁶. Cele projektów Wikipedii (Wikimedia Commons, Wikiźródła) są zbieżne z zadaniami instytucji kultury. Wśród nich wyróżnia się „publiczne prezentowanie, powszechne udostępnianie wiedzy i osiągnięć kultury” [23, s. 1] pośród jak najszerszego grona odbiorców.

Projekty GLAM-Wiki pozwalają dotrzeć instytucjom kultury do szerokiego grona odbiorców. Wśród polskich inicjatyw można wymienić:

- **Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki** rozpoczęła współpracę ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska w 2013 r. poprzez organizację konferencji pt.: „openGLAM 2013. Otwarte zasoby kultury”. Kolejnym krokiem współpracy jest wprowadzanie zasobów Galerii do zbiorów Wikimedii Commons, które są dostępne poprzez otwarte licencje, m.in. są to: reprodukcje wybranych dzieł sztuki współczesnej z kolekcji galerii, dokumentacja wystaw odbywających się w galerii, katalogi i teksty dotyczące wystaw, nagrania ze spotkań z twórcami czy też filmy z działań podejmowanych przez Zachętę. Galeria dokłada starań, by artyści udostępniali reprodukcje dzieł sztuki na podstawie licencji Creative Commons.

W styczniu 2015 r. zorganizowano spotkanie *Zachęta w Wikipedii* poświęcone tematyce Galerii (fotografowanie, uzupełnianie artykułów), gdzie rozpoczynający wikipedyści mogli skorzystać z rad bardziej już do-

¹⁶Stowarzyszenie Wikimedia Polska, to stowarzyszenie, którego głównym zadaniem jest promocja i wspieranie projektów Wikimedia Foundation („organizacja typu *non profit* stworzona w celu opieki nad projektami opartymi na idei WikiWiki” [33]) oraz rozwój społeczności skupionej wokół tych projektów. „Do celów Stowarzyszenia należy rozwój powszechnego dostępu do wiedzy, propagowanie wolnych licencji oraz wspieranie rozwoju Wikimedia Foundation, zapewniającej dostęp do Wikipedii wolnej encyklopedii, a także innych projektów [30].

świadczonych.

Ponadto Galeria od 2011 r. tworzy niezależny projekt *Otwarta Zachęta* na portalu otwartazacheta.pl [14], który początkowo zawierał wybrane elementy kolekcji Zachęty, a obecnie można znaleźć tam również bogatą dokumentację wystaw czasowych – fotografie, nagrania spotkań, pełne publikacje w formie cyfrowej czy też materiały edukacyjne, wybrane teksty z katalogów.

Projekt współpracy z Wikimedia Commons jest projektem niezależnym od Projektu *Otwarta Zachęta*, pomimo że część treści tych projektów pokrywa się.

- **Współpraca z Senatem RP:** projekt dotyczący publikacji zdjęć Archiwum Kancelarii Senatu RP;
- **Archiwum Państwowe w Poznaniu:** współpraca dotycząca umieszczania plików zawierających zeskanowane obrazy materiałów archiwalnych z poznańskiego Archiwum;
- **Archiwum Główne Akt Dawnych:** współpraca dotycząca udostępniania zeskanowanych kopii historycznych dokumentów i manuskryptów;
- **Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie:** projekt *Rok Obrzędowy z Wikipedią*;
- **Archiwum Państwowe w Łodzi (APŁ):** współpraca z Wikipedią Commons została rozpoczęta w 2015 r., kiedy podpisano porozumienie o współpracy ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska. Pracownicy APŁ zostali przeszkoleni z zakresu podstaw edytowania i ładowania plików do Commons. Rozpoczęto proces selekcji zasobów, które będą mogły być przez nie udostępniane w projekcie. Wśród zbiorów APŁ znajdują się przedwojenne fotografie miasta czy też dokumenty dotyczące zasłużonych mieszkańców Łodzi. Pliki cyfrowe będą przygotowywane w pracowni digitalizacji APŁ oraz wysyłane do Wikimedii Commons przez ich pracowników. Skany mają być udostępniane na zasadach CC01.0;
- **Małopolski Instytut Kultury:** współpraca z Wikipedią zawiera selekcję i udostępnianie zdjęć, które dokumentują *Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturalnego*¹⁷. Ponadto w bazie Wikimedia Commons w planach jest odsłona fotografii przedstawiających eksponaty muzealne z projektu *Wirtualne Muzea Małopolski*¹⁸.

Należy także podkreślić, że Instytut podjął liczne inicjatywy, które są widoczne poprzez serwisy takie jak: muzeoblogi, blogi dotyczące turystyki kulturowej, blog dotyczący digitalizacji, który może stać się in-

¹⁷Projekt dotyczący zabytków Małopolski. Strona projektu [21].

¹⁸Projekt dotyczący dziedzictwa kulturowego muzeów Małopolski udostępniany w formie cyfrowej. Strona projektu [22].

tegralną częścią portalu *Wirtualne Muzea Małopolski* [22]. Ponadto w serwisie Flickr.com umieszczono ponad 8 000. zdjęć. Treści udostępniane na wyżej wymienionych portalach i serwisach są dostępne na licencjach Creative Commons (CC-BY).

- **Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce:** projekt i współpraca z Wikimedia Commons rozpoczęła się od poszukiwania przez Instytut pracownika na stanowisko: Wikipedysty – Rezydenta pod koniec 2012 r. Stanowisko nie zostało obsadzone, ale rozpoczęto rozmowy na temat masowego wysyłania zeskanowanych zasobów przez Instytut do Commons. Współpraca została zatwierdzona w lipcu 2013 r., natomiast przesyłanie plików rozpoczęło w lutym 2014 r. [35]

Polskie Inicjatywy OpenGLAM

Poza projektami współpracy z Wikipedią początki starań zmierzających do szerszego udostępniania zasobów otwartych w instytucjach OpenGLAM są widoczne także w innych inicjatywach polskich. Do funkcjonujących w Polsce inicjatyw OpenGLAM, poza powyżej wymienionymi należą:

- **Muzeum Sztuki w Łodzi** [12], Muzeum rozpoczęło proces digitalizacji kolekcji dzieł sztuki w 2012 r. Dzieła są udostępniane pod adresem: <http://zbiory.muzeumsztuki.pl/node/55180>. Dyrektor Muzeum podkreśla, że ważne jest to, żeby przygotowywać odbiorcę, by chciał korzystać z umieszczonych w Internecie reprodukcji dzieł sztuki [14].
- **Bunkier Sztuki**, projekt Sztuka24h [28] – portal będący bazą materiałów edukacyjnych z zakresu sztuki współczesnej, podzielonych na informację dla nauczycieli, rodziców i dzieci. Dąży się, by materiały były udostępniane na licencjach CC. Głównym założeniem portalu jest szerzenie idei Otwartości [27]. Na portalu znajdują się liczne interaktywne elementy, jak: filmy, pliki dźwiękowe, ilustracje, gry edukacyjne.
- **Biblioteki cyfrowe**, które stanowią cenne źródło otwartych zasobów, zarówno edukacyjnych, naukowych, jak i kulturowych. Dzieła Biblioteki Narodowej są udostępniane przez Bibliotekę Cyfrową POLONA [17]. Są one udostępniane również poprzez wortal europejskiej biblioteki cyfrowej EUROPEANA [6]. Ponadto w Polsce utworzono serwis Federacja Bibliotek Cyfrowych (FBC) [7], dzięki któremu można wyszukiwać zasoby cyfrowe wszystkich jednostek udostępniających je poprzez wyszukiwarkę FBC.

W działania OpenGLAM włączyły się również **Muzeum Sztuki w Łodzi i Muzeum Pałacu w Wilanowie** [11]. Wymienione instytucje

udostępniają swoje zasoby cyfrowe na platformie projektu Google Art¹⁹. W przypadku muzeów i galerii tzw. otwieranie zasobów stanowi jeden z elementów otwierania instytucji na odbiorców. Oznacza to, że otwarte zasoby są naturalnym elementem „kierowania instytucji w stronę odbiorcy i tworzenia żywego miejsca kultury” [11].

Wśród instytucji, które podejmują liczne inicjatywy i działania oraz przygotowują literaturę dotyczącą digitalizacji i OpenGLAM należy wskazać także Centrum Cyfrowe Projekt: Polska. To właśnie ono realizowało projekt *Kompetencje instytucji kultury a praktyczny wymiar wdrażania otwartości*, który stanowił część międzynarodowego projektu badawczego *Open GLAM Benchmark Survey*. Podłożem dla tego projektu było wykonanie przez B. Estermana z Bern University of Applied Science w 2012 r. badania pilotażowego *Swiss Heritage Institutions in the Internet Era*. Badanie wykonano wśród instytucji GLAM w niemieckojęzycznej części Szwajcarii. Celem pilotażu było zweryfikowanie skłonności instytucji kultury do wdrażania strategii otwartych danych i uczestnictwa w projektach *crowdsourcingowych*. Skupiono się na postrzeganiu przez instytucje GLAM otwartości, związanych z nią szans, niebezpieczeństw oraz profitów dla społeczeństwa.

W Polsce realizowano również projekt *Kompetencje instytucji kultury a praktyczny wymiar wdrażania otwartości*. Badania przeprowadzono wśród polskich instytucji GLAM, mierząc stopień znajomości i realizacji zasad otwartości w tych jednostkach. Natomiast druga część badań polegała na prowadzeniu wywiadów wśród kadr wybranych polskich instytucji GLAM. Badania te wykazały, jak przebiega proces wdrażania otwartości wśród polskich instytucji GLAM. Poza tym analiza wyników przedstawiła, jakie pojawiły się wyzwania i trudności podczas wprowadzania wyżej wymienionych zasad w polskich jednostkach. Pozwoliło to na zidentyfikowanie obszarów, w których znajdują się instytucje rozpoczynające działania związane z otwartością i mogące potrzebować wsparcia [2]. Pełne wyniki zostały opublikowane w Raporcie z badań²⁰: *Otwartość w instytucjach kultury* [1].

Poza wyżej opisanym projektem Centrum Cyfrowe Projekt: Polska podjęło się również realizacji projektu: *Otwarte Zabytki* [15]. Celem tego projektu jest udostępnianie wiedzy na temat polskich zabytków oraz aktywne działania związane z ich ochroną.

¹⁹ Projekt Google Art. to „przedsięwzięcie internetowe, dzięki któremu użytkownicy mogą uzyskać dostęp do zrobionych w wysokiej rozdzielczości zdjęć dzieł sztuki znajdujących się w zbiorach partnerskich muzeów – uczestników inicjatywy” [34]. Platforma Art Project powstała dzięki współpracy Google z setkami uznanych partnerów sztuki z całego świata. Umożliwia poznawanie dzieł sztuki online dzięki zastosowaniu różnych technologii Google i wykorzystaniu wiedzy naszych partnerów muzealnych [34].

²⁰ Część wyników zaprezentowano w pierwszej części artykułu.

Zakończenie

Reasumując, należy zaznaczyć, iż OpenGLAM to ruch społeczny wspierający i szerzący idee otwartości poprzez udostępnianie dóbr kultury przez biblioteki, archiwa, galerie i muzea. Ważną kwestią jest rozpowszechnianie zasobów za pomocą tzw. otwartych licencji każdemu zainteresowanemu użytkownikowi. OpenGLAM to zbiór inicjatyw wspierających rozwój kultury i nauki, umożliwiających użytkownikowi dostęp do szerokich zasobów dziedzictwa kulturowego. Również bardzo ważne jest dbanie o jakość udostępnianych zbiorów oraz swoboda powtórnych ich wykorzystania [36].

OpenGLAM daje wiele korzyści samym jednostkom kultury, które biorą udział w rozpowszechnianiu swoich kolekcji, ale także społeczeństwu, które ma możliwość przeglądania dóbr dziedzictwa narodowego różnych krajów.

Przed rozpoczęciem działań związanych z otwartością, w instytucjach kultury mogą pojawiać się liczne, związane z tym obawy. Jednakże inicjatywy organizowane przez instytucje, takie jak *Open Knowledge Foundation*, pomagają „przełamać lęki” i obawy, a pracownicy zaangażowanych jednostek mogą brać udział w kursach, warsztatach i szkoleniach.

Polska zaczyna powoli włączać się w światowy nurt udostępniania zasobów w instytucjach typu OpenGLAM. Mimo, że są to dopiero początki, można śmiało stwierdzić, iż zmierzają one w dobrym kierunku. Świadczą o tym, podjęte już w polskich jednostkach kultury, działania na rzecz rozpowszechniania dziedzictwa narodowego.

Popularyzowanie i otwieranie zasobów kultury staje się szansą także dla Polski, jako kraju o bogatym i złożonym dziedzictwie narodowym; ich upowszechnianie przez jednostki OpenGLAM niewątpliwie przyczyni się do pokazania tych zasobów szerokiemu gronu czytelników, pasjonatów oraz naukowców z całego świata.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] Buchner A., Janus A., Kawęcka D., Zaniewska K.: *Otwartość w instytucjach kultury. Raport z badań*. Warszawa, 2015 [online]. [Data dostępu: 26.07.2015]. Dostępny na World Wide Web: <http://ngoteka.pl/bitstream/handle/item/287/open%20glam%20raport%20net.pdf?sequence=3>.
- [2] *Centrum Cyfrowe Projekt: Polska. Badania otwartości w sektorze GLAM* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://centrumcyfrowe.pl/projekty/badanie-open-glam/>.
- [3] *Centrum Cyfrowe Projekt: Polska. Otwarte Zabytki* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://centrumcyfrowe.pl/projekty/otwarte-zabytki/>.

-
- [4] Dulian L.: *Wstęp wolny. Rozmowy o otwartości w instytucjach kultury* [online]. [Data dostępu: 13.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://ninateka.pl/film/lech-dulian-wstep-wolny-rozmowy-o-otwartosci-w-instytucjach-kultury>.
- [5] *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/37/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. zmieniająca dyrektywę 2003/98/WE w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego* [online]. [Data dostępu: 14.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32013L0037>.
- [6] *Europeana* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: www.europeana.eu.
- [7] *Federacja Bibliotek Cyfrowych (FBC)* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://fbc.pionier.net.pl/owoc.html>.
- [8] *Google Art Project* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.google.com/culturalinstitute/collections?projectId=art-project>.
- [9] Kozak K., Sojkowska I.: *Być albo nie być GLAMour? Rzecz o niełatwych decyzjach i licznych uprzedzeniach* „EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” 2014 nr 7 [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/290>.
- [10] Łuka K.: *Otwartość instytucji kultury – w stronę Open GLAM w Polsce*. „Culture.pl” [online]. Aktualizacja: 11.07.2014 [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://culture.pl/pl/artykul/otwartosc-instytucji-kultury-w-strone-open-glam-w-polsce>.
- [11] Moraczewska M.: *Otwarta sztuka, otwarta kultura – w stronę Open GLAM w Polsce*. „Co nas uwiera?” [online]. Aktualizacja: 11.06.2013. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://bibliosfera.net/BazaWiedzy/Marta%20Moraczewska/>.
- [12] *Muzeum Sztuki w Łodzi. Digitalizacja zbiorów Muzeum Sztuki w Łodzi* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://msl.org.pl/pl/strony/digitalizacja-zbiorow-muzeum-sztuki-w-lodzi/#>.
- [13] *Open Knowledge Foundation* [online]. [Data dostępu: 01.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: https://en.wikipedia.org/wiki/Open_Knowledge.
- [14] *Otwarta Zacheta.pl* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://otwartazacheta.pl/>.

-
- [15] *Otwarte Zabytki* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://otwartzabytki.pl/>.
- [16] *Otwartość w publicznych instytucjach kultury*. Oprac. J. Hofmokl, A. Tarkowski, K. Śliwowski. Gdańsk ; Warszawa 2011. [online]. [Data dostępu: 14.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://creativecommons.pl/wp-content/uploads/2012/01/CC-publikacja.pdf>.
- [17] *POLONA* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: www.polona.pl.
- [18] *Portal OpenGlam* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://openglam.org/>.
- [19] *Portal OpenGlam. Pytania* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://openglam.org/faq/>.
- [20] *Prawne aspekty digitalizacji i udostępniania zbiorów muzealnych przez Internet* [online]. Warszawa 2014. [Data dostępu 24.01.2015]. Dostępny w World Wide Web: http://digitalizacja.nimoz.pl/uploads/zalaczniki/Prawne_aspekty_digitalizacji_i_udostepniania_NIMOZ_2014.pdf.
- [21] *Projekt: Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturalnego* [online]. [Data dostępu: 28.07.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://dnidziedzictwa.pl/>.
- [22] *Projekt: Wirtualne Muzea Małopolski* [online]. [Data dostępu: 28.07.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://muzea.malopolska.pl/>.
- [23] *Publiczne instytucje kultury i Wikipedia* [Stowarzyszeniu Wikimedia Polska] [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3a/GLAM-Wiki_w_skr%C3%B3cie.pdf.
- [24] Rybicka K., Rymar H., Tarkowski A.: *Ponowne wykorzystywanie informacji publicznej. Nowe wyzwania dla instytucji kultury* [online]. Warszawa, 2014. [Data dostępu 13.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://centrumcyfrowe.pl/czytelnia/ponowne-wykorzystywanie-informacji-publicznej-nowe-wyzwanie-dla-instytucji-kultury/>.
- [25] *Rynek produktów, usług i treści cyfrowych opartych na ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego (isp) w Polsce. Stan obecny, perspektywy rozwoju, główne bariery, rekomendacje dotyczące wsparcia z funduszy europejskich. Raport końcowy* [online]. Warszawa 2014. [Data dostępu 13.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: http://www.polskacyfrowa.gov.pl/media/1076/POPC_WISECC_ISP_raportkoncowy_2112015.pdf.

-
- [26] *Serwis Cultural Institute* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.google.com/culturalinstitute/about/>.
- [27] *Serwis Niniateka* [online]. [Data dostępu: 14.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://ninateka.pl/>.
- [28] *Serwis Sztuka24h* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://sztuka24h.edu.pl/>.
- [29] *Serwis Szukaj w Archiwach*. [online]. [Data dostępu: 14.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://searcharchives.pl/>
- [30] *Stowarzyszenie Wikimedia Polska* [online]. [Data dostępu: 01.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: https://pl.wikimedia.org/wiki/Stowarzyszenie_Wikimedia_Polska.
- [31] *Wikycytaty* [online]. [Data dostępu: 01.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: https://pl.wikiquote.org/wiki/Strona_g%C5%82%C3%B3wna.
- [32] *Wikidane* [online]. [Data dostępu: 01.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikidane>.
- [33] *Wikipedia. Hasło Google Art Project* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: http://pl.wikipedia.org/wiki/Google_Art_Project.
- [34] *Wikipedia Foundation* [online]. [Data dostępu: 01.11.2015]. Dostępny w World Wide Web: https://pl.wikimedia.org/wiki/Wikimedia_Foundation.
- [35] *Wikiprojekt: GLAM-Wiki* [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:GLAM>.
- [36] Wilkowski M.: *OpenGlam to nie tylko kwestia praw autorskich*. „Historia i Media” [online]. Aktualizacja: 12.11.2014. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://historiamedia.org/2014/11/12/openglam-to-nie-tylko-kwestia-praw-autorskich/>.
- [37] *Zasady otwartych instytucji kultury*. Tłumaczenie Alek Tarkowski, Marcin Werla [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://fbc.pionier.net.pl/pro/informacje-ogolne/zasady-otwartych-instytucji-kultury-openglam-%20principles-v-1-0/>.
- [38] Zieliński M.: *Czy jesteśmy GLAM?* „Biuletyn EBIB” 2014 nr 7 [online]. [Data dostępu: 29.03.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/269/448>.

Elzbieta Sroka

Department of Information Management
Institute of Library and Information Science
University of Silesia in Katowice
e-mail: ElzbietaSroka@interia.pl

**OPENGLAM – OPENNESS IN CULTURAL INSTITUTIONS.
SELECTED PROBLEMS**

ABSTRACT:

The purpose of the article is to describe the phenomenon of OpenGLAM. The article presents specific aspects including the definition of OpenGLAM, benefits and concerns with the use of openness to cultural institutions and society. The author also deals with the GLAM-Wiki and OpenGLAM initiatives in Poland.

KEYWORDS:

Digitization. GLAM. Culture. OpenGLAM. Openness.